

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
дисципліни
“ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ”
(для бакалаврів напрямку “Соціологія”)**

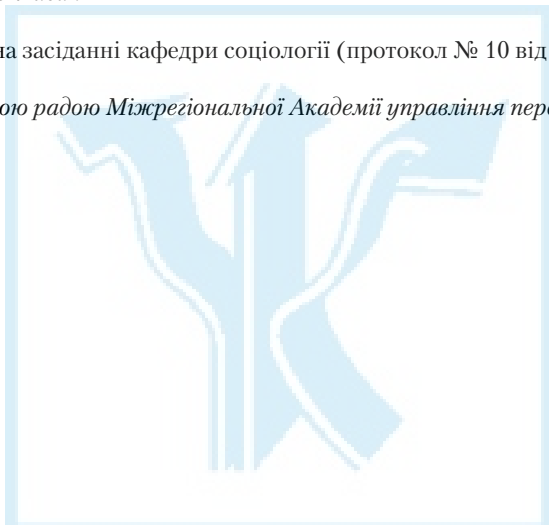
МАУП

Київ 2008

Підготовлена старшим викладачем кафедри соціології
А. О. Петренко-Лисак

Затверджено на засіданні кафедри соціології (протокол № 10 від 05.06.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Петренко-Лисак А. О. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Вступ до спеціальності” (для бакалаврів напрямку “Соціологія”). — К.: МАУП, 2008. — 28 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни “Вступ до спеціальності”, методи, види, форми контролю та звітності самостійної роботи студентів, рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів та контролю, тематику рефератів, варіанти контрольних робіт, контрольний тест для самоперевірки, ключ до тесту, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів у межах навчальної дисципліни “Вступ до спеціальності” передбачає формування самостійності у здобутті знань, способах оволодіння складними вміннями і навичками бачити зміст та мету роботи, організувати власну самоосвіту, вміння по-новому підходити до вирішення питань, оптимізувати пізнавальну і розумову активність і самостійність, здатність до творчості.

У межах самостійної роботи під час аудиторних занять та у позааудиторний час студенти:

- ознайомлюються з основними напрямками майбутньої спеціальності;
- дізнаються про специфіку соціологічного підходу до вивчення суспільства, соціальних спільнот, інститутів, сутності соціальних взаємодій та взаємовідносин;
- дізнаються про основні досягнення соціологічної теорії;
- усвідомлюють науковий статус та специфіку соціологічних знань;
- ознайомлюються з основними поняттями та категоріями соціологічної науки та професійної термінології;
- формують теоретичні узагальнення щодо відповідних базових знань;
- розширюють кругозір;
- формують соціологічну культуру;
- набувають умінь та навичок соціологічного аналізу суспільного життя.

Це зумовлює значущість самостійної роботи студентів, їхньої активності, ініціативності та творчості.

Метою організації самостійної роботи студентів є формування у студентів сучасних знань та уявлень стосовно головних напрямів теоретичних та емпіричних досліджень соціологічної науки. В результаті вивчення даної дисципліни студенти опанують правила інтерпретації науково встановлених соціальних фактів, що характеризують стан соціальних систем. Сформуують ази професійних якостей соціолога, професійної етики соціологічної діяльності.

Самостійне опанування змісту курсу передбачає вивчення студентами теоретичного матеріалу з переліку рекомендованої літератури, підготовку виступів на семінарсько-практичних заняттях, написання рефератів, наукових записок, підготовку до написання контрольних робіт та виконання тестових завдань.

Завданнями цієї дисципліни в межах самостійної роботи студентів є:

- вміння систематизувати, планувати та контролювати свою діяльність;
- практикування здобутих теоретичних знань;
- формування творчих, креативних навичок;
- орієнтація на активні методи опанування інформації, знань;
- формування здібностей до самоосвіти, саморозвитку.

Опанувавши пропоновані форми самостійної роботи, студенти:

- отримують змістовну інформацію про місце соціології в системі сучасного суспільствознавства — її ролі в процесі пізнання соціальної реальності, а також у прогнозування соціальних тенденцій;
- матимуть цілісне уявлення про соціологію як науку;
- засвоять систему знань про об'єктивні чинники розвитку соціологічної теорії та роль видатних мислителів у становленні сучасних соціологічних знань;
- знатимуть специфіку соціологічного підходу до вивчення суспільства, соціальних груп, спільнот, організацій, взаємодії особистості та суспільства, соціальних відносин та механізмів їх регуляції;
- вмітимуть інтерпретувати науково встановлені соціальні факти, що характеризують стан соціальної системи;
- вмітимуть розпізнавати, розуміти та оцінювати суспільне життя на основі системного підходу всебічного бачення соціальних проблем сучасності;
- вільно орієнтуватимуться в соціальній структурі суспільств;
- матимуть інформацію щодо місця соціолога в сучасному житті суспільства, його функцій, обов'язків та призначення, професійних та етичних обов'язків;
- ознайомляться з процесами інституціоналізації світової та вітчизняної соціології: системою соціологічної освіти, діяльністю міжнародних та вітчизняних організацій соціологів та соціологічних дослідницьких центрів;
- здобудуть практичні навички роботи з навчальним матеріалом (підручниками, посібниками, лекціями, соціологічними першоджерелами, соціологічною інформацією, розміщеною в мережі Інтернет, соціологічними словниками).

Індивідуальний пошук знань важливий, адже сприяє розвитку допитливості, зацікавленості, орієнтує на дослідницьку роботу теоре-

тичного або дослідно-експериментального рівнів. Відбувається зближення самостійної роботи з науковим пошуком.

Спираючись на цей принцип, викладач бере активну участь в організації самостійної роботи студентів, співвідносячи її з навчально-освітньою діяльністю в аудиторії. Для реалізації цього принципу викладач повинен:

- рекомендувати студентам різноманітні форми самостійної роботи;
- допомагати студентам оволодіти методами самостійної роботи;
- періодично здійснювати контроль за перебігом самостійної роботи студентів.

МЕТОДИ, ВИДИ, ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА ЗВІТНОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ з дисципліни “ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ”

Методи та види	Функції методів	Форми контролю та звітності
<p>I. Методи дослідження інформаційних джерел:</p> <p>1. Перцептивні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - читання - слухання <p>2. Мнемонічні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - робота з підручниками та навчально-методичними посібниками <p>3. Ментальні</p> <ul style="list-style-type: none"> - робота з книгою <p>II. Практично-операційні методи</p> <ul style="list-style-type: none"> - виконання практичних робіт - складання реферативних робіт - обговорення - експертиза - аналітичний огляд - вирішення тестових завдань 	<ul style="list-style-type: none"> - Формування вмінь самопідготовки - Розвиток самостійності мислення - Розвиток наполегливості - Розвиток інтересу до самоосвіти - Виховання особистісних та професійних якостей 	<ul style="list-style-type: none"> - Врахування активної участі в аудиторних заняттях - Перевірка виконання індивідуальних завдань - Аналіз самостійно підготовлених матеріалів - Обговорення результатів самостійної роботи на аудиторних заняттях - Захист рефератів - Підготовка та виголошення доповідей - Виконання тестів - Залік

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема 1. Соціологія як наука

Мета: Закріплення лекційного матеріалу.

Основний зміст

Предмет, цілі та значення курсу. Проблема наукового статусу та специфіки соціологічних знань. Основні рівні соціологічних знань.

Підтеми

1. Предметно-об'єктна специфіка соціології.
2. Завдання та функції соціології як науки.
3. Взаємозв'язок соціології з іншими науками (обговорення представлених графічних схем).

I. Контрольні питання

Що таке соціологія?

Чим різняться загальносоціологічна теорія та галузеві соціології?

Як визначають свій предмет мікро-, мезо- та макросоціологія?

Як визначає свій предмет сучасна соціологія?

II. Представлення результатів практичного завдання індивідуального виконання за заздалегідь визначеною тематикою

Представити розроблену графічну схему зв'язку соціології з іншими дисциплінами "Соціологія в системі наук".

III. Письмова робота (15–20 хв.)

a. Класифікуйте твердження за такими критеріями:

згоден / згодна (+)

не згоден / не згодна (-)

частково згоден / частково згодна (+-)

1	Соціологія — наука про суспільство взагалі	
2	Соціологія — наука про конкретні суспільства	
3	Соціологія — наука про взаємодію соціальних суб'єктів	
4	Соціологія — наука про громадську думку, колективні настрої та позиції	

5	Соціологія – наука про загальні закономірності соціального розвитку	
6	Соціологія – наука про соціальні структури	
7	Соціологія – наука про соціальні процеси	
8	Соціологія – наука про соціальні інститути	
9	Соціологія – наука про соціальний розвиток	
10	Соціологія – наука про суспільні відносини	
11	Соціологія – наука про соціальні технології	
12	Соціологія – наука про історичний процес	
13	Соціологія – наука про виникнення, основні етапи еволюції та майбутній розвиток людської цивілізації	
14	Соціологія – це мистецтво опитування	
15	Соціологія – наука про промислові суспільства	
16	Соціологія – це теоретична рефлексія людини щодо свого суспільного оточення	

б. Допишіть визначення.

1. Соціологія є наукою про.....
2. Макросоціологія є напрямом, що орієнтується на вивчення .....
3. Мікросоціологія – це напрям, що орієнтується на вивчення .....
4. Структура соціологічного знання представлена .....рівнями, а саме:.....
5. Засновником соціології як науки вважають .....

IV. Підведення підсумків та визначення завдань до наступного семінарсько-практичного заняття.

Література [3; 5; 9; 10; 13; 20; 31; 34; 36; 37; 43]

Тема 2. Становлення соціології та її концептуальна організація

Мета: Закріплення лекційного матеріалу. Надання додаткової інформації.

Основний зміст

Концептуальна організація соціологічних знань. Суспільство і соціологія: становлення соціології, її еволюція та сучасний стан.

Підтеми

1. Концептуальна організація соціології: поняття теоретичної та прикладної наукової соціології.
2. Специфіка та суперечності розвитку соціологічних знань та використання соціологічних даних.
3. Обговорення представлених таблиць концептуальних підходів / наукових напрямів в соціології.

I. Контрольні питання

Що таке соціологічна концепція?

Як змінювався предмет соціології в процесі її історичного розвитку?

Чи виробляє соціологія власну методологію, чи запозичує її у філософії?

У чому різниця між позитивізмом та філософським спогляданням?

II. Представлення результатів практичного завдання індивідуального виконання за задалегідь визначеною тематикою

Представити таблицю концептуальних підходів / наукових напрямків в соціології.

Концепція	Науковці	Основні ідеї
		-

III. Письмова робота (15–20 хв.)

а. Допишіть твердження.

1. Соціологія як наука визначилася у .....ст., будучи запропонованою.....
2. На думку О. Конта основними етапами розвитку і окремої людини, і суспільства в цілому є:

3. М. Вебер виділив ..... типи соціальної дії, а саме:.....
4. Е. Дюркгейм в теорії аномії пояснював сутність самогубств, які він розрізняв.....
5. .... під терміном “гемайншафт” визначав .....
....., в якому....., а під “гезельшафт”..... в
якому,.....
6. Г. Спенсер був представником .....напрямку в со-
ціологічній думці, в межах якого суспільство розумілося як.....

б. Оберіть один варіант відповіді

Хто із названих вчених не соціолог?

- а. Е. Дюркгейм;
- б. З. Фрейд;
- в. П. Сорокін;
- г. Н. Смелзер.

Який з соціологічних напрямів ХІХ століття не вважають натуралістичним?

- а. органіцизм;
- б. соціал-дарвінізм;
- в. географічна школа;
- г. психоаналіз.

Хто є автором “розуміючої соціології”?

- а. Е. Дюркгейм;
- б. Г. Спенсер;
- в. М. Вебер;
- г. Р. Мертон.

Як наука соціологія проголосила своїм науковим методом:

- а. соціологічний реалізм;
- б. історичний матеріалізм;
- в. позитивізм;
- г. номіналізм.

IV. Підведення підсумків та визначення завдань до наступного семінарсько-практичного заняття.

Література [7; 11; 14; 17; 18; 30; 42]

Тема 3. Системно-функціональна організація суспільного життя: специфіка соціологічного аналізу економічної, політичної та правової системи суспільства

Мета: Закріплення лекційного матеріалу. Надання додаткової інформації.

Основний зміст

Економічні, політичні та правові взаємодії як компоненти суспільного життя. Влада як соціальне явище. Економіка, політика та право як соціальні інститути.

Підтеми

1. Суб'єкти економічних, політичних та правових відносин.
2. Обговорення представлених схем/таблиць структурно-функціональної будови соціального інституту економіки/політики/права.

I. Контрольні питання

На що звертає увагу соціолог при аналізі електоральної поведінки?

Яким чином соціолог може впливати на формування правових заasad державотворення?

У чому полягає різниця між маркетинговими дослідженнями та соціологічними?

II. Представлення результатів практичного завдання індивідуального виконання за заздалегідь визначеною тематикою

Представити схему/таблицю структурно-функціональної будови соціального інституту економіки/політики/права.

III. Письмова робота (15–20 хв.)

а. Класифікуйте твердження за такими критеріями:

згоден / згодна (+)

не згоден / не згодна (-)

частково згоден / частково згодна (+ -)

1	Соціальний інститут — це озброєна формальна група	
2	Соціальний інститут — це впорядкована сукупність адміністративних органів	

3	Соціальний інститут – це доцільно діюча соціогрупова структура	
4	Соціальний інститут – це впорядкована сукупність груп, організацій і адміністративних органів, яка реалізує соціальні функції (задовольняє суспільні потреби)	
5	Соціальний інститут – це армія, міліція і податкова інспекція	
6	Соціальні інститути є органами насильницького примирення соціальних груп	
7	Соціальні інститути – це органи соціального порядку	
8	Інституційний порядок утворюється в результаті боротьби соціальних інститутів за найбільш значущі соціальні функції	
9	Соціальні інститути – це органи ціннісного самовизначення суспільства	
10	Інституційний порядок є наслідком суспільного договору між наймогутнішими соціальними групами	

б. Оберіть один варіант відповіді.

Соціальний інститут – це...

- а.** заклад, де зустрічаються індивіди, обговорюють та вирішують свої соціальні проблеми;
- б.** система підпорядкування в мережі суспільних відносинах;
- в.** заклади примусового утримання людей;
- г.** система норм, правил та закладів, що регулюють та визначають суспільні відносини.

Соціальна система – це сукупність...

- а.** індивідів як носіїв соціальних ознак;
- б.** суспільних відносин, соціальних структур, процесів, організацій та інституцій;
- в.** соціальних ознак, що визначають людство;
- г.** суспільних зв'язків, відносин, поведінки, соціальних взаємодій та контактів.

Соціальним інститутом не вважається...

- а.** сім'я;
- б.** засоби масової інформації;
- в.** заклади освіти;
- г.** релігія.

Інституціоналізацією є:

- а.** процес розбудови закладів освіти, культури, економіки;
- б.** процес визначення та закріплення соціальних норм, правил, статусів та ролей, зведення їх до системи;
- в.** процес організації роботи соціальних інститутів;
- г.** процес становлення моралі, етичних та естетичних нормативів.

IV. Підведення підсумків та визначення завдань до наступного семінарсько-практичного заняття.

Література [6; 11; 13; 15; 21; 36; 37]

Тема 4. Системно-функціональна організація суспільного життя: специфіка соціологічного аналізу сімейної, духовної та освітньої сфер суспільного життя

Мета: Закріплення лекційного матеріалу. Надання додаткової інформації.

Основний зміст

Духовні взаємодії як компоненти суспільного життя. Культура та релігія як соціальне явища. Сім'я та освіта як соціальні інститути суспільства.

Підтеми

1. Культура, релігія і наука як об'єкти соціологічного аналізу.
2. Обговорення схем/таблиць структурно-функціональної будови соціального інституту сім'ї/освіти(науки)/церкви(релігії)/культури.

I. Контрольні питання

У чому сутність поняття “цінності” для соціолога?

Які питання входять до соціально-демографічного блоку в соціологічній анкеті?

У чому полягає відмінність між увагою культуролога та соціолога у вивченні мистецтва?

II. Представлення результатів практичного завдання індивідуального виконання за задалегідь визначеною тематикою

Представити схему/таблицю структурно-функціональної будови соціального інституту сім'ї/освіти(науки)/церкви(релігії)/культури.

III. Письмова робота (15–20 хв.)

а. Класифікуйте твердження за такими критеріями:

згоден / згодна (+)

не згоден / не згодна (-)

частково згоден / частково згодна (+ -)

1	Церква — інститут духовного поневолення трудящих класів	
2	Церква — інститут злагоди в суспільстві	
3	Церква — орган уявної компенсації недоліків існуючої соціальної організації	
4	Школа — інститут успадкування культури і набутого історичного досвіду	
5	Школа — це орган контрольованого спілкування різних поколінь, етнічних і соціальних груп, культурних форм і колективного досвіду	
6	Школа — організований простір, де діти знаходять собі притулок, поки дорослі зайняті професійними справами	
7	Сім'я — інструмент контролю і регламентації статевих відносин	
8	Сім'я є формою організації демографічного процесу	
9	Сім'я є споживчою господарською одиницею	
10	Сім'я — це місце, де індивід знаходить останній захист і порятунок від соціальних незгод	
11	Сім'я — базова клітина суспільства як соціального організму	
12	Сім'я — це соціальний інститут, що задовольняє суспільні потреби відповідно до ресурсів малої групи	

б. Допишіть твердження.

1. У вивченні сім'ї соціолога буде цікавити.....
2. Суспільним призначенням культури є.....
.....

IV. Підведення підсумків та визначення завдань до наступного семінарсько-практичного заняття.

Література [6; 11; 13; 21; 25; 26; 35]

Тема 5. Система соціологічної освіти, міжнародні і вітчизняні професійні організації соціологів та дослідницькі центри

Мета: Закріплення лекційного матеріалу. Надання додаткової інформації.

Основний зміст

Міжнародні та вітчизняні професійні організації соціологів. Державні та недержавні соціологічні центри. Соціологічна асоціація.

Підтеми

1. Доцільність соціологічних професійних організацій.
2. Соціологічні форуми, конференції, з'їзди, семінари.
3. Обговорення тематичних переліків актуальних дослідницьких проблем соціології.

I. Контрольні питання

Навіщо потрібні соціологічні організації?

Які проблеми та завдання вирішують соціологічні організації?

В чому визначається результативність діяльності соціологічних організацій?

II. Представлення результатів практичного завдання індивідуального виконання за заздалегідь визначеною тематикою

Скласти перелік тем, в яких відображено актуальні дослідницькі проблеми сучасної соціології (8–10 тем).

III. Письмова робота (15–20 хв.)

а. Автобіографічне міні-есе на тему “Я – майбутній соціолог”.

IV. Підведення підсумків та визначення завдань до наступного семінарсько-практичного заняття.

Література [6; 18; 28; 44]

Тема 6. Соціологія як професія. Основні напрями професійної діяльності соціолога

Мета: Закріплення лекційного матеріалу. Надання додаткової інформації.

Основний зміст

Специфіка професійної діяльності в соціології. Основні напрями професійної діяльності соціолога. Професійний кодекс.

Підтеми

1. Обговорення робіт М. Вебера “Наука як покликання та професія” та З. Баумана “Мислити соціологічно”.
2. Професійний кодекс та професійна етика соціолога.

I. Контрольні питання

Ким може працювати людина з фахом соціолога?

Які галузі соціально-громадського життя потребують соціологічної інформації?

У чому полягають вимоги до процедури оприлюднення соціологічної інформації?

II. Представлення результатів практичного завдання індивідуального виконання за заздалегідь визначеною тематикою

Протягом навчального періоду обов’язковим є опрацювання (прочитання та реферативне конспектування) роботи М. Вебера “Наука як покликання та професія” та З. Баумана “Мислити соціологічно”.

a. Представити конспект нотаток за роботою М. Вебера “Наука як покликання та професія”.

б. Представити конспект нотаток за роботою З. Баумана “Мислити соціологічно”.

III. Письмова робота (15–20 хв.)

a. *Оберіть один варіант відповіді.*

Соціологія є наукою, яка вивчає...

a. історію становлення суспільства;

б. соціальну реальність, суспільні відносини та соціальну структуру;

в. загальнофілософські принципи становлення соціальності;

г. способи опитування населення.

Яка функція соціології визначається ступенем її участі в розробці конкретних рекомендацій та пропозицій з підвищення ефективності управління різноманітними соціальними процесами?

- а. епістемологічна;
- б. теоретична;
- в. практична;
- г. ідеологічна.

Вперше термін “Соціологія” з’явився у...

- а. XV ст.
- б. XX ст.
- в. XIX ст.
- г. XVIII ст.

Що в людині цікавить соціологів?

- а. внутрішня анатомічна будова;
- б. суб’єктивні переживання про соціальне оточення;
- в. взаємодія з соціальним середовищем;
- г. професійні навички як фахівця.

Яка з перерахованих категорій відноситься предмета вивчення соціології?

- а. держава;
- б. суспільно-політичний процес;
- в. суспільство;
- г. людство.

Яке з визначень найточніше визначає предмет вивчення соціології як науки? Предметом соціології є:

- а. суспільна історія, історичні факти існування людських спільностей;
- б. соціальні форми, закони та закономірності функціонування і розвиток суспільства через взаємодію індивідів та їх спільностей;
- в. форми, закони та закономірності функціонування і розвитку соціуму;
- г. способи, форми та типи відтворення суспільства, закономірності та перспективи його існування.

Родоначальником соціології як науки вважають...

- а.** Іммануїла Канта;
- б.** Альбера Камю;
- в.** Огюста Конта;
- г.** Василе Конта.

Соціологічне знання має наступні рівні:

- а.** історія соціології, практична соціологія;
- б.** загальна соціологічна теорія та історія, спеціальні та галузеві соціологічні теорії, емпірична та прикладна соціологія;
- в.** теорія та практика соціології, опитування громадської думки;
- г.** загальна, спеціальна та прикладна соціологія.

Яке з тверджень є правильним? Соціологія...

- а.** розглядає загальні закони розвитку суспільства;
- б.** намагається створити портрет суспільства шляхом вивчення його минулого;
- в.** вивчає закони, що діють в сфері виробництва та обміну соціальних благ;
- г.** пізнає закономірності життєдіяльності людства.

На що звертають увагу соціологи при вивченні всезагального політичного страйку?

- а.** в який день та рік він відбувся;
- б.** на вироблення загального поняття “всезагальний суспільний страйк” та закономірності його розгортання;
- в.** хто брав участь та керував страйком;
- г.** методи та способи ведення страйку, результативність та ефекти.

IV. Підведення підсумків та визначення завдань до наступного семінарсько-практичного заняття.

Література [1; 2; 6; 18; 28; 45]

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

В разі пропуску семінарсько-практичного заняття студент пише реферат на тему пропущеного заняття (може обирати одну із запропонованих тем, але може сам визначити тему відповідно до тематики семінарсько-практичного заняття, узгодивши її з викладачем).

Тематика рефератів до семінарсько-практичного заняття 1

1. Специфіка соціології як наукової дисципліни та наукової галузі сучасного суспільствознавства.
2. Категоріальна система соціології та особливості соціологічних категорій.
3. Спеціальні соціологічні теорії, їх різновиди та роль в соціологічному пізнанні.

Тематика рефератів до семінарсько-практичного заняття 2

1. Обґрунтування О. Контом наукового статусу соціології: поняття позитивізму.
2. Концепція соціальної статичності та соціальної динаміки в соціології О. Конта.
3. Соціологічні погляди М. Вебера: концепції соціальної дії та ідеального типу.

Тематика рефератів до семінарсько-практичного заняття 3

1. Економічна система як чинник суспільного розвитку: поняття та типологія економічних систем.
2. Влада як соціальне явище.
3. Характеристика соціального інституту права та специфіка його функціонування в суспільстві.

Тематика рефератів до семінарсько-практичного заняття 4

1. Суспільне призначення культури: функції культури як об'єкт соціологічного аналізу.
2. Релігія та церква як соціальний інститут.
3. Функції та особливості сім'ї як соціального інституту.

Тематика рефератів до семінарсько-практичного заняття 5

1. Особливості процесу інституціоналізації західноєвропейської соціології у другій половині XIX ст.
2. Професійні організації соціологів: їх класифікація та завдання.
3. Виникнення та розвиток перших професійних соціологічних центрів в Росії та Україні.

Тематика рефератів до семінарсько-практичного заняття 6

1. Професійний кодекс соціолога.

2. ЗМІ та соціологічна інформація.
3. Основні напрями професійної діяльності соціолога в економічній, політичній та культурно-ідеологічній сферах суспільного життя.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Соціологія як наука. Предмет та об'єкт соціології.
2. Ідея прогресу в соціології та типологія соціальних систем.
3. Поняття соціальної нерівності. Основні типи соціальної нерівності.

Варіант 2

1. Виникнення соціології як науки. Гносеологічні та соціальні передумови становлення соціології.
2. Ідеї та принципи соціологічної концепції О. Конта.
3. Концепція соціальної стратифікації П. Сорокіна.

Варіант 3

1. Місце соціології в системі сучасного суспільствознавства.
2. Соціологічні погляди К. Маркса.
3. Поняття соціальної мобільності. Основні види соціальної мобільності.

Варіант 4

1. Типологія та класифікація суб'єктів суспільного життя.
2. Ідея організму в соціології XIX ст. Принципи еволюціоністської соціології Г. Спенсера.
3. Політична система суспільства як об'єкт соціологічного аналізу.

Варіант 5

1. Структура соціологічного знання. Теоретична та прикладна соціологія.
2. Соціологічні ідеї Е. Дюркгейма: поняття соціологізму та аномії.
3. Духовна сфера суспільного життя як об'єкт соціологічного аналізу: сутність та зміст духовних взаємодій.

Варіант 6

1. Загальносоціологічна теорія: місце та роль у системі соціологічного знання.
2. Соціологічні погляди М. Вебера: концепції соціальної дії та легітимного порядку.
3. Культура як соціальне явище.

Варіант 7

1. Галузеві та спеціальні соціологічні теорії: місце і роль у системі соціологічного знання.
2. Об'єктивістські напрями в соціології: функціоналізм та теорія конфліктів.
3. Функції культури як об'єкт соціологічного аналізу.

Варіант 8

1. Емпіричні соціологічні дослідження: їх значення та роль у розвитку соціологічного знання.
2. Суб'єктивістські напрями в соціології: символічний інтеракціонізм та феноменологічна соціологія.
3. Соціологія як професія. Особливості професійної підготовки соціологів.

Варіант 9

1. Функції соціології: загальна характеристика.
2. Соціальна структура суспільства та суспільні відносини як об'єкти соціологічного аналізу.
3. Основні напрями професійної діяльності соціолога в економічній, політичній та духовній сферах суспільного життя.

Варіант 10

1. Головні соціологічні категорії та поняття.
2. Економічна система суспільства як об'єкт соціологічного аналізу.
3. Соціологічні служби: класифікація та завдання. Міжнародні та національні професійні організації соціологів.

КОНТРОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Контроль успішності та якості підготовки студентів протягом навчального періоду здійснюється в ході виконання самостійної роботи,

написання робіт (рефератів, складання схем-таблиць, тестів, конспектів за результатами опрацювання творів соціологів) за програмою курсу, а також активної участі в обговоренні проблемних питань в ході семінарсько-практичних занять. У разі пропуску студентом семінарських занять, студент виконує реферативну роботу з пропонованого переліку тем (обсяг 6–10 сторінок). В разі необхідності контролю знань (рубіжного контролю) можливе проведення контрольної роботи.

Підсумкова атестація з курсу відбувається шляхом проведення заліку, до якого допускаються студенти, які виконали вимоги відповідної навчальної програми та успішно виконали індивідуальні роботи.

Для допуску до заліку з курсу “Вступ до спеціальності” студенти повинні виконати наступні навчальні завдання:

1. відпрацювати всі семінарсько-практичні заняття;
2. в разі пропуску семінарсько-практичного заняття представити реферативну роботу з відповідної теми;
3. обов'язковим є виконання письмових робіт п'ятого та шостого семінарсько-практичних занять.

КОНТРОЛЬНИЙ ТЕСТ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

а. Оберіть один варіант відповіді:

1 Соціологія як наука виникає:

- а. у другій половині XX століття;
- б. в античну епоху;
- в. у першій половині XIX століття;
- г. на межі XIX–XX століть.

2. Засновником соціології вважають:

- а. О. Конта;
- б. І. Канта;
- в. Арістотеля;
- г. М. Вебера.

3. До якого типу наук належить соціологія?

- а. суспільних;
- б. гуманітарних;
- в. технічних;
- г. природничих;

- 4. Як наука соціологія проголосила своїм науковим методом:**
- а. соціологічний реалізм;
  - б. історичний матеріалізм;
  - в. позитивізм;
  - г. номіналізм.
- 5. Який із соціологічних напрямів XIX століття не належить до натуралістичного?**
- а. органіцизм;
  - б. соціал-дарвінізм;
  - в. географічна школа;
  - г. психоаналіз.
- 6. Який тип соціальної дії М. Вебер не досліджував?**
- а. афективну;
  - б. ціннісно-раціональну;
  - в. традиційну;
  - г. легітимну.
- 7. Позитивісти розглядають соціальний світ як:**
- а. створений і наповнений смислами;
  - б. сукупність “об’єктивно” існуючих утворень (соціальних інститутів, спільнот, класів), між якими існують складні функціональні зв’язки;
  - в. сукупність соціальних дій індивідів, між якими існує стійкий взаємозв’язок;
  - г. сукупність поведінкових актів соціальних агентів, що призводить до формування громадської думки.
- 8. Соціологія вивчає:**
- а. структуру особистості;
  - б. взаємодію соціальних спільнот та соціальних інститутів;
  - в. відносини між індивідами;
  - г. політичну сферу життя.
- 9. Основна відмінність емпіричних методів від теоретичних полягає у:**
- а. вивченні великої кількості об’єктів;
  - б. безпосередньому контакті з об’єктом вивчення;
  - в. використанні різних технічних засобів;
  - г. суб’єктивності отриманих результатів.

10. Елементів культури не є:

- а. цінності;
- б. мова;
- в. вартості;
- г. звичаї.

б. Визначте правильні (так) або хибні (ні) твердження

	твердження	так	ні
1	Запізніле виникнення соціології можна пояснити значною складністю предмет її вивчення		
2	Передісторією соціології є Античність, Новий час		
3	Суспільство існувало тоді, коли не було країн та держав		
4	Суспільство вторинне, держава первинно		
5	Світова імперія відрізняється від світової системи		
6	Світова спільнота не є частиною крупнішої системи		
7	Поняття “суспільство” неприйнятне до будь-якої історичної епохи, до будь-якої за чисельністю групи або об’єднанню людей		
8	Функція економічних інститутів — підтримка законів, правил та стандартів		
9	Культура — результат соціалізації		
10	Найранішній соціальний інститут — інститут сім’ї та шлюбу		

Ключі до тестів для самоперевірки:

а.	б.
1 — в	1 — так
2 — а	2 — так
3 — а	3 — так
4 — в	4 — ні
5 — г	5 — так
6 — г	6 — так
7 — б	7 — ні
8 — б	8 — ні
9 — б	9 — ні
10 — в	10 — так

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Специфіка соціології як наукової дисципліни.
2. Місце і роль соціології в системі соціальних та гуманітарних наук.
3. Основні суб'єкти суспільного життя: індивіди, суспільні групи та соціальні інститути.
4. Проблема визначення предмета та об'єкта соціології.
5. Категоріальна система соціології та особливості соціологічних категорій.
6. Специфіка соціологічного пізнання.
7. Роль і значення соціології в суспільстві.
8. Основні соціологічні категорії: “суспільство”, “соціальна реальність”, “соціальне явище”, “соціальний процес”, “соціальний факт”.
9. Основні соціологічні категорії: “соціальна структура”, “соціальна система”, “соціалізація”, “комунікація”, “особистість”.
10. Концептуальна організація соціології: поняття теоретичної та прикладної наукової соціології.
11. Сучасні тлумачення структури соціологічного знання: макро-, мезо- та мікрорівні.
12. Загальносоціологічна теорія та її роль у пізнанні суспільства.
13. Обґрунтування Р. Мертоном ідеї “теорій середнього рівня”.
14. Спеціальні соціологічні теорії: їх різновиди та роль у соціологічному пізнанні.
15. Емпіричні соціологічні дослідження: їх значення та роль у розвитку соціологічного пізнання.
16. Типологія емпіричних соціологічних досліджень: діагностичні, прогностичні та ретроспективні.
17. Основні методи збору соціологічної інформації.
18. Основні етапи проведення соціологічного дослідження.
19. Основні вимоги до пояснення, представлення та оприлюднення соціологічної інформації.
20. Специфіка та суперечності розвитку соціологічних знань та використання соціологічних даних.
21. Типологія функцій соціології: пізнавальні та практичні.
22. Пізнавальні функції соціології як науки: світоглядна, гносеологічна, пояснювальна, ідеологічна.
23. Пізнавальні функції соціології як науки: методологічна, критична, евристична, прогностична та аксіологічна.

24. Практичні функції соціології як науки: експертно-діагностична, управлінська, освітня, експериментальна.
25. Генеза соціології: історичні, політичні та теоретичні передумови формування соціології як науки.
26. Обґрунтування О. Контом наукового статусу соціології: поняття позитивізму.
27. Евристичний потенціал ідеї органіцизму в соціології XIX ст.
28. Концепція соціальної статичності та соціальної динаміки в соціології О. Конта.
29. Теоретичні засади марксистської соціології: економічний детермінізм як метод пізнання суспільства.
30. Принципи еволюціоністської соціології Г. Спенсера.
31. Проблема соціологічного методу Е. Дюркгейма.
32. Соціологічні погляди М. Вебера: концепції соціальної дії та ідеального типу.
33. Об'єктивістські та суб'єктивістські напрями в соціології.
34. Феномен мультипарадигмальності в сучасній соціології.
35. Економічні взаємодії як компоненти суспільного життя.
36. Економічна система як чинник суспільного розвитку: поняття і типологія економічних систем.
37. Специфіка та структура економічних відносин.
38. Суб'єкти економічних відносин.
39. Економічні інститути: типологія та функціональна специфіка.
40. Економічні чинники соціальної диференціації.
41. Поняття соціальної стратифікації та соціальної мобільності.
42. Основні типи соціально-економічної нерівності.
43. Політичні взаємодії як компоненти суспільного життя.
44. Поняття політичної системи, його соціологічний зміст.
45. Типи політичних систем.
46. Влада як соціальне явище.
47. Інститути політичної системи: держава, політичні партії і рухи.
48. Характеристика політичних інститутів та специфіка їх функціонування в суспільстві.
49. Духовні взаємодії як компоненти суспільного життя: їх специфіка та соціокультурний статус.
50. Культура як соціальне явище.
51. Суспільне призначення культури: функції культури як об'єкт соціологічного аналізу.
52. Культура як основа соціалізації.
53. Культура і релігія як об'єкти соціологічного аналізу.

54. Культура і наука як об'єкти соціологічного аналізу.
55. Культура й повсякденне життя як об'єкти соціологічного аналізу.
56. Специфіка професійної діяльності в соціології.
57. Суспільні вимоги щодо професійних якостей соціолога.
58. Основні напрями науково-дослідницької діяльності соціолога.
59. Соціолог як соціальний працівник.
60. Основні напрями професійної діяльності соціолога в економічній, політичній та культурно-ідеологічній сферах суспільного життя.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Бауман З.* Мыслить социологически. — М., 1996.
2. *Вебер М.* Наука как призвание и профессия // Избранные произведения. — М., 1990.
3. *Гідденс Е.* Соціологія. — К., 1999.
4. *Кравченко А. И.* Общая социология. — М., 2002.
5. *Лукашевич Н. П., Туленков Н. В.* Введение в специальность. — К., 1997.
6. *Масионис Дж.* Социология. — 9-е изд. — СПб., 2004.
7. *Піча В. М.* Соціологія. — К., 1999.
8. *Примуш М. В.* Загальна соціологія. — К., 2004.
9. *Попова И. М.* Социология. Введение в специальность. — К., 1997.
10. *Попова И. М.* Соціологія. Пропедевтичний курс. — К., 1996.
11. *Сірий Є. В.* Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії. — К., 2004.
12. *Система социологического знания / Сост. Г. В. Щёкин* — К., 2001.
13. *Смелзер Н.* Социология. — М., 1994.

Додаткова

14. *Арон Р.* Этапы социологической мысли. — М., 1992.
15. *Волков Ю. Г., Мостовая И. В.* Социология. — М., 1998.
16. *Гидденс Э.* Устроение общества. — М., 2003.
17. *Дюркгейм Э.* Метод социологии // О разделении общественного труда. Метод социологии. — М., 1991.
18. *Захарченко М. В., Погорілий О. І.* Історія соціології (від античності до початку ХХ ст.). — К., 1993.
19. *Кондратик Л. Й.* Історія соціології України в іменах. — Луцьк, 1996.

20. *Краткий словарь по социологии* / Под ред. Г. М. Гвишиани. — М., 1989.
21. *Лукашевич Н. П., Туленков Н. В.* Социология. — К., 2002.
22. *Лукашевич М. П., Туленков М. В.* Спеціальні та галузеві соціологічні теорії. — К., 1998.
23. *Маркевич Д.* Общая социология. — М., 1998.
24. *Маркс К., Энгельс Ф.* Манифест коммунистической партии. — М., 1987.
25. *Мертон Р.* Социальная теория и социальная структура. — К., 1996.
26. *Михайлова Л. И.* Социология культуры. — М., 1999.
27. *Ионин Л. Г.* Социология культуры: путь в новое тысячелетие. — М., 2000.
28. *Парсонс Т.* Система современных обществ. — М., 1998.
29. *Погорілий О. І.* Соціологічна думка ХХ століття. — К., 1996.
30. *Ритцер Дж.* Современные социологические теории. — 5-е изд. — СПб., 2002.
31. *Ручка А. О., Танчер В. В.* Курс історії теоретичної соціології. — К., 1995.
32. *Смелзер Н.* Проблемы соціології. — Львів, 2003.
33. *Современная западная соціологія: Словарь.* — М., 1990.
34. *Сорокин П. А.* Человек. Цивилизация. Общество. — М., 1992.
35. *Соціологія* / За ред. С. О.Макеєва — К., 1999.
36. *Соціологія культури: Навч. посібник* / За ред. О. М. Семашко, В. М. Пічі. — К., Львів, 2002.
37. *Социология: наука об обществе* / Под общ. ред. Андрущенко В. П., Н. И. Горлача. — Х., 1996.
38. *Социология* / Г. В. Осипов и др. — М., 1990.
39. *Тексты по истории социологии XIX–XX веков.* — М., 1994.
40. *Тернер Дж.* Структура социологической теории. — М., 1985.
41. *Тощенко В. Ж.* Социология. — М., 1994.
42. *Уледов А. К.* Социологические законы. — М., 1975.
43. *Фролов С. С.* Социология. — М., 1999.
44. *Харчева В. Г.* Основы социологии. — М., 1997.
45. *Шаповал М.* Загальна соціологія. — К., 1996.
46. *Ядов В. А.* Стратегия социологического исследования. — М., 1998.
47. *Якуба Т. Я.* Социология. — Х., 1994.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Методи, види, форми контролю та звітності самостійної роботи студентів дисципліни “Вступ до спеціальності”	5
Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів.....	6
Тетатика рефератів	17
Варіанти контрольних робіт.....	19
Контроль самостійної роботи студентів	20
Контрольний тест для самоперевірки	21
Питання для самоконтролю	24
Список літератури	26

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>С. М. Толкачова</i>
Комп'ютерне верстання	<i>О. М. Каденко</i>

Зам. № ВКЦ-3256

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП